

Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021

Niet-technische samenvatting

Planonderdelen Stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021

Beheerplannen Vlaamse delen

- Vlaams deel internationaal stroomgebieddistrict Schelde
- Vlaams deel internationaal stroomgebieddistrict Maas

Bekkenspecifieke delen

- IJzerbekken
- Bekken van de Brugse Polders
- Bekken van de Gentse Kanalen
- Benedenscheldebekken
- Leiebekken
- Bovenscheldebekken
- Denderbekken
- Dijle-Zennebekken
- Demerbekken
- Netebekken
- Maasbekken

Grondwatersysteem-specifieke delen

- Kust- en Poldersysteem
- Centraal Vlaams Systeem
- Sokkelsysteem
- Maassysteem
- Centraal Kempisch Systeem
- Brulandkrijtsysteem

Zoneringsplannen & GUPs

- Zoneringsplan (per gemeente)
- Gebiedsdekkend Uitvoeringsplan (per gemeente)

Maatregelenprogramma

- Maatregelenprogramma bij de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas

Beheerplan voor het Vlaams deel van het internationale stroomgebieddistrict van de Schelde/Maas

Niet-technische samenvatting

Inhoud

Inhoud	2
1. Algemene gegevens	3
2. Analyses en beschermde gebieden	6
2.1 Analyses	6
2.2 Beschermde gebieden	12
3. Doelstellingen en beoordelingen	13
3.1 Milieudoelstellingen	13
3.2 Monitoring en toestandsbeoordeling	13
4. Visievorming	15
5. Maatregelenprogramma	17
5.1 Voorbereiding van het KRLW-actieprogramma	17
5.2 Voorbereiding van het ORL-actieprogramma	18
5.3 Het maatregelenprogramma	19
6. Conclusies	19
6.1 Actualisering	19
6.2 Vooruitgang bij het bereiken van de milieudoelstellingen	19
6.3 Voortgang bij de uitvoering van het maatregelenprogramma 2010-2015	21
6.4 Afwijkingen	23

Dit document is een samenvatting bij de beheerplannen voor het Vlaams deel van de internationale stroomgebieddistricten van de Schelde en de Maas voor de periode 2016-2021.

De stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas bestaan uit verschillende plandelen:

- beheerplannen voor de Vlaamse delen van de internationale stroomgebieddistricten van de Schelde en de Maas
- elf bekkenspecifieke delen
- zes grondwatersysteemspecifieke delen
- een maatregelenprogramma bij de stroomgebiedbeheerplannen
- herziene zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen per gemeente.

De overstromingsrisicobeheerplannen vormen geen afzonderlijke plandelen maar zijn geïntegreerd in de “beheerplannen Vlaamse delen”, de “bekkenspecifieke delen” en het maatregelenprogramma.

De stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 en de daarbij horende achtergronddocumenten zijn beschikbaar op www.integraalwaterbeleid.be.

1. Algemene gegevens

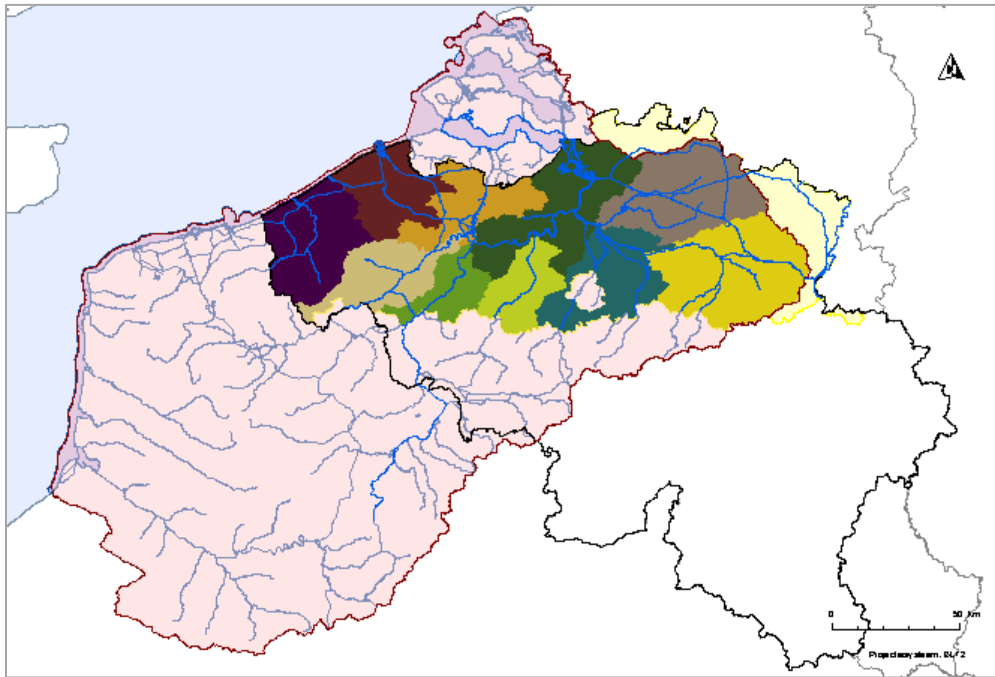
Aan de basis van de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 liggen twee Europese richtlijnen: de kaderrichtlijn Water (KRLW) en de Overstromingsrichtlijn (ORL). Beide richtlijnen zijn in Vlaanderen omgezet via het decreet betreffende het integraal waterbeleid.

De **kaderrichtlijn Water** (2000/60/EG) vormt een wettelijk kader om de waterkwaliteit te beschermen en te herstellen en het duurzame gebruik van water op lange termijn te garanderen. De centrale doelstelling is de goede toestand van het watersysteem bereiken. Hierbij moet rekening gehouden worden met het beginsel van kostenterugwinning voor waterdiensten gebaseerd op het principe 'de vervuiler betaalt'. De richtlijn stelt specifieke termijnen voor het bereiken van een goede toestand voor de watersystemen (zowel oppervlaktewater als grondwater) en voorziet een aantal afwijkingsmogelijkheden voor het behalen van die goede toestand. Maatregelen voor het bereiken van de goede toestand worden opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen die voor het eerst dienden vastgesteld te zijn tegen eind 2009 en vervolgens om de zes jaar herzien en opnieuw vastgesteld moeten worden.

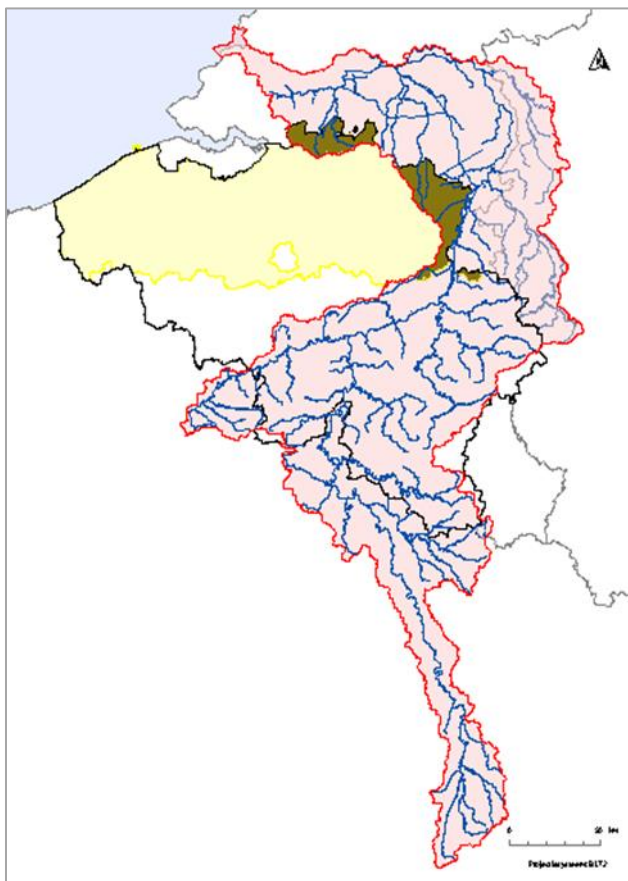
De **Overstromingsrichtlijn** (2007/60/EG) vormt een wettelijk kader voor de beoordeling en het beheer van overstromingsrisico's om de negatieve gevolgen die overstromingen kunnen hebben voor de veiligheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid te beperken. De maatregelen om die negatieve gevolgen te verminderen, worden opgenomen in de overstromingsrisicobeheerplannen die in Vlaanderen deel uitmaken van de stroomgebiedbeheerplannen en die voor het eerst dienen opgesteld te worden tegen eind 2015 en vervolgens om de zes jaar worden herzien. De richtlijnen voorzien in een aanpak van het waterbeheer op het niveau van stroomgebieddistricten (SGD). Vlaanderen maakt deel uit van de internationale stroomgebieddistricten van de Schelde en de Maas. De Vlaamse delen van de internationale stroomgebieddistricten bestaan uit 11 bekkens.

Tabel 1: Algemene beschrijving stroomgebieddistricten Schelde en Maas

	Stroomgebieddistrict Schelde	Stroomgebieddistrict Maas
<i>Een stroomgebieddistrict wordt gevormd door één of meer aan elkaar grenzende stroomgebieden met de bijbehorende grond- en kustwateren</i>		
Landen	Frankrijk, België en Nederland	Frankrijk, Luxemburg, Duitsland, België en Nederland
Oppervlakte	36 500 km ² , waarvan 12 026 km ² binnen Vlaanderen	34 500 km ² , waarvan 1 601 km ² binnen Vlaanderen
Totale lengte Schelde/Maas	350 km, waarvan ongeveer de helft in Vlaanderen	950 km, waarvan ongeveer 50 km in Vlaanderen.
Stroomgebieden in Vlaanderen	Schelde, IJzer, Brugse Polders	Maas
Bekken in Vlaanderen	10 bekkens: IJzer, Brugse Polders, Gentse Kanalen, Benedenschelde, Leie, Bovenschelde, Dender, Dijle en Zenne, Demer, Nete	1 bekken: Maas
Grondwatersystemen in Vlaanderen	5 grondwatersystemen: Brulandkrijtsysteem, Centraal Kempisch Systeem, Centraal Vlaams Systeem, Kust- en Poldersysteem, Sokkelsysteem	3 grondwatersystemen: Brulandkrijtsysteem, Centraal Kempisch Systeem, Maassysteem

Figuur 1: Situering internationaal stroomgebieddistrict van de Schelde

Figuur 2: Situering internationaal stroomgebieddistrict van de Maas

De **multilaterale coördinatie** voor de uitvoering van de KRLW in het internationaal stroomgebieddistrict Schelde valt onder het Scheldeverdrag, dat is gesloten tussen de regeringen van Frankrijk, de federale staat België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en Nederland. Voor deze internationale coördinatie wordt gebruik gemaakt van de overlegstructuur van de Internationale Scheldec commissie (ISC).

De multilaterale coördinatie in het internationale stroomgebieddistrict Maas valt onder het Maasverdrag, dat is gesloten tussen de regeringen van Frankrijk, de federale staat België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, Nederland, Duitsland en Luxemburg. Voor deze internationale coördinatie wordt gebruik gemaakt van de overlegstructuur van de Internationale Maascommissie (IMC).

Na de inwerkingtreding van de Overstromingsrichtlijn werd beslist om ook de multilaterale coördinatie van de uitvoering van deze richtlijn toe te vertrouwen aan de ISC en de IMC.

De **bevoegde autoriteit** voor de uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn in Vlaanderen is de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW). De CIW bereidt de ontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas voor, organiseert het openbaar onderzoek, maakt op basis van de ontvangen opmerkingen en adviezen de aangepaste definitieve ontwerpen op en legt deze voor aan de Vlaamse Regering die de stroomgebiedbeheerplannen vaststelt.

De **stroomgebiedbeheerplannen** voor [Schelde](#) en [Maas](#) leggen de krijtlijnen vast van het integraal waterbeleid voor de respectieve stroomgebieddistricten, met inbegrip van de voorgenomen [maatregelen](#), acties, middelen en termijnen om de doelstellingen van het decreet Integraal Waterbeleid te bereiken.

In de beheerplannen voor de Vlaamse delen van de stroomgebieddistricten voor Schelde en Maas ligt de focus op de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen – dat zijn de waterlichamen met een afstroomoppervlakte groter dan 50 km² – en op het grondwater.

Sinds de wijzigingen van 19 juli 2013 aan het decreet Integraal Waterbeleid worden de stroomgebiedbeheerplannen aangevuld met 11 bekkenspecifieke delen en 6 grondwatersysteemspecifieke delen.

De [bekkenspecifieke delen](#) focussen op het waterbeleid in de bekkens en bevatten acties voor de oppervlaktewaterlichamen in de bekkens om de doelstellingen voor het bekken te realiseren. Hierbij is er zowel aandacht voor de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen (afstroomoppervlakte > 50 km²) als voor de lokale oppervlaktewaterlichamen (afstroomoppervlakte < 50 km²).

De [grondwatersysteemspecifieke delen](#) gaan dieper in op de toestand en de druk op de grondwatersystemen en formuleren acties voor de grondwaterlichamen van het systeem.

Omdat de verdere uitbouw en optimalisatie van het rioleringsstelsel belangrijke maatregelen zijn om tot een goede watertoestand te komen, maken ook [de herziene zoneringsplannen en de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen](#) onderdeel uit van de stroomgebiedbeheerplannen.

2. Analyses en beschermde gebieden

2.1 Analyses

De analyses karakteriseren het stroomgebieddistrict en beschrijven de invloed (druk en impact) van menselijke activiteiten op het watersysteem, het overstromingsrisico en de belangrijkste economische sectoren in het stroomgebied.

In de **karakterisering** worden de kenmerken van de oppervlakte- en grondwatersystemen beschreven. Het oppervlaktewater en het grondwater worden onderverdeeld in waterlichamen. Binnen een waterlichaam gelden dezelfde milieudoelstellingen.

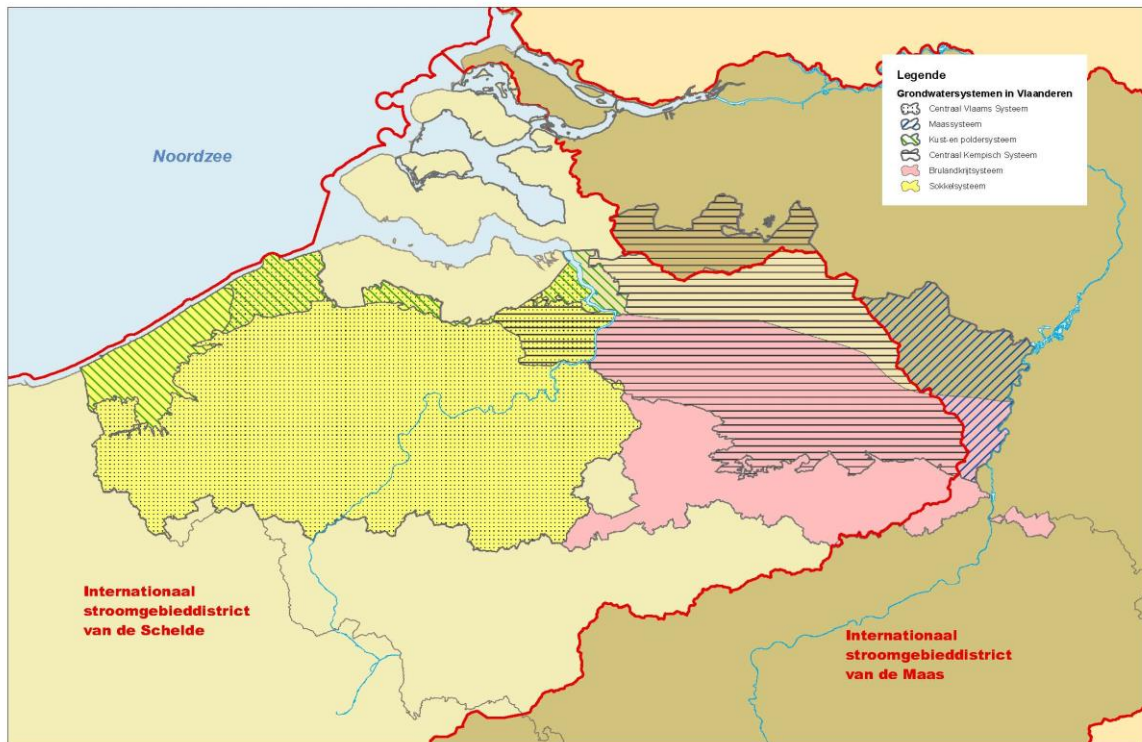
Een oppervlaktewaterlichaam behoort tot de categorie rivier, meer, overgangswater of kustwater. Elke categorie oppervlaktewater wordt verder gedifferentieerd in waterlichaamttypen met bijhorend type-specifiek beoordelingskader. En van ieder oppervlaktewaterlichaam is nagegaan of het een natuurlijk, een sterk veranderd of een kunstmatig waterlichaam is.

Voor **natuurlijke oppervlaktewaterlichamen** ambieert de KRLW een **goede chemische toestand** en een **goede ecologische toestand** tegen eind 2015; voor **sterk veranderde en kunstmatige oppervlaktewaterlichamen** streeft de richtlijn naar een **goede chemische toestand** en een **goed ecologisch potentieel** tegen eind 2015. Deze timing is twee keer verlengbaar met 6 jaar mits verantwoording van de redenen waarom afwijkingen toegepast worden.

Tabel 2: Karakteristieken oppervlaktewater

	Stroomgebieddistrict Schelde			Stroomgebieddistrict Maas		
	Rivier: 155	Kunstmatig	33	Rivier: 15	Kunstmatig	1
Aantal Vlaamse oppervlaktewaterlichamen (OWL) per categorie <i>In totaal zijn er 195 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen.</i>		Sterk veranderd	99		Sterk veranderd	7
		Natuurlijk	23		Natuurlijk	7
		Meer: 15	Kunstmatig		14	Meer: 3
		Sterk veranderd	1			
	Overgangswater: 6	Kunstmatig	3			
		Sterk veranderd	3			
	Kustwater: 1	Natuurlijk	1			

Het grondwater is opgedeeld in zes grondwatersystemen, die op verschillende dieptes boven en naast elkaar voorkomen.

Figuur 3: Grondwatersystemen in Vlaanderen

Ieder systeem is verder opgedeeld in grondwaterlichamen. Grondwaterlichamen vormen een afzonderlijke grondwatermassa in één of meer watervoerende lagen. Voor **grondwaterlichamen** ambiert de KRLW een **goede chemische toestand** en een **goede kwantitatieve toestand** tegen eind 2015.

Tabel 3: Karakteristieken grondwater

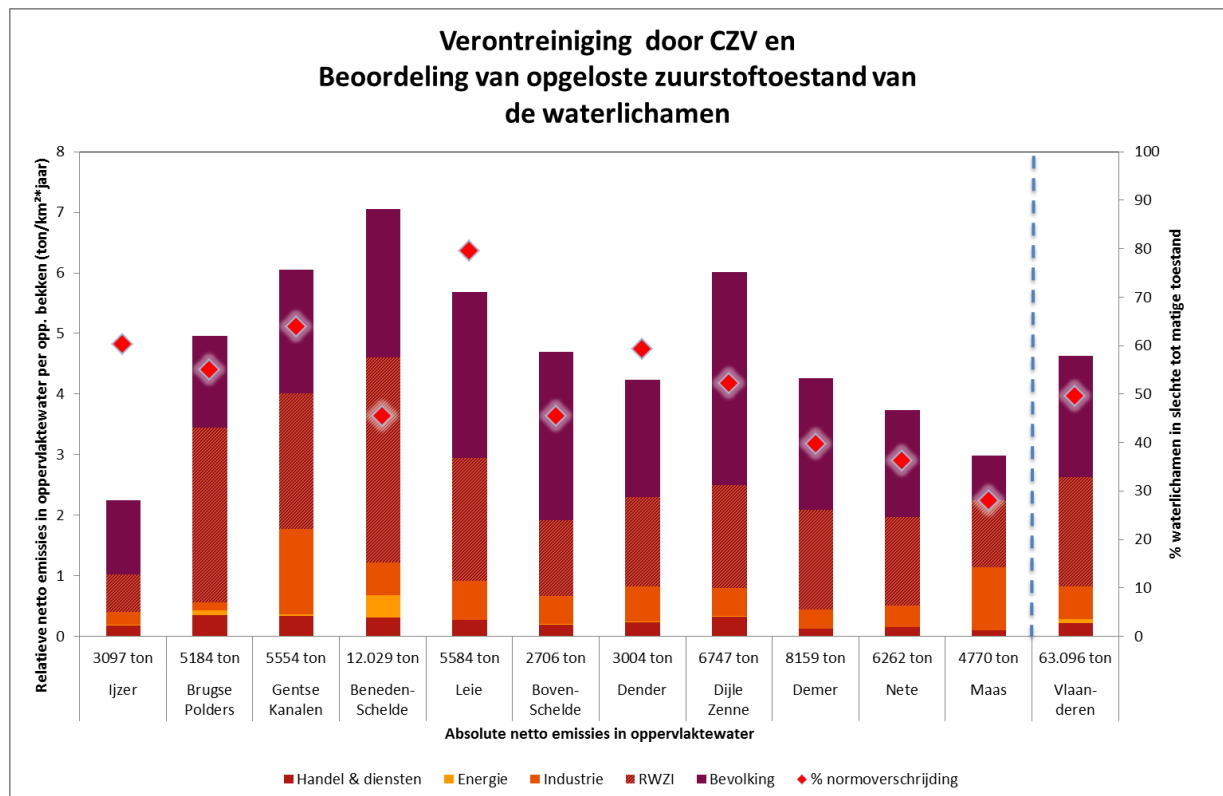
	Schelde		Maas	
Aantal grondwaterlichamen per grondwatersysteem <i>In totaal zijn er 42 grondwaterlichamen in Vlaanderen.</i>	Brulandkrijtsysteem	10	Brulandkrijtsysteem	5
	Centraal Kempisch Systeem	2	Centraal Kempisch Systeem	2
	Centraal Vlaams Systeem	8	Maassysteem	3
	Kust- en Poldersysteem	5		
	Sokkelsysteem	7		

Voor elke sector (zoals de huishoudens, de bedrijven, de landbouw, het transport, het toerisme en de recreatie en het gebruik van waterkracht) die een significante invloed heeft op de toestand van het water, worden in de **algemene beschrijving van de watergebruikssectoren** een aantal economische evoluties en milieufeiten in beeld gebracht.

De **druk- en impactanalyse** toont aan dat de verschillende sectoren een duidelijke invloed hebben op zowel het grondwater als het oppervlaktewater. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de hoge bevolkingsdichtheid, de sterke verstedelijking, het dichte netwerk van transportwegen, de hoge graad van industrialisatie en de intensieve landbouw in Vlaanderen.

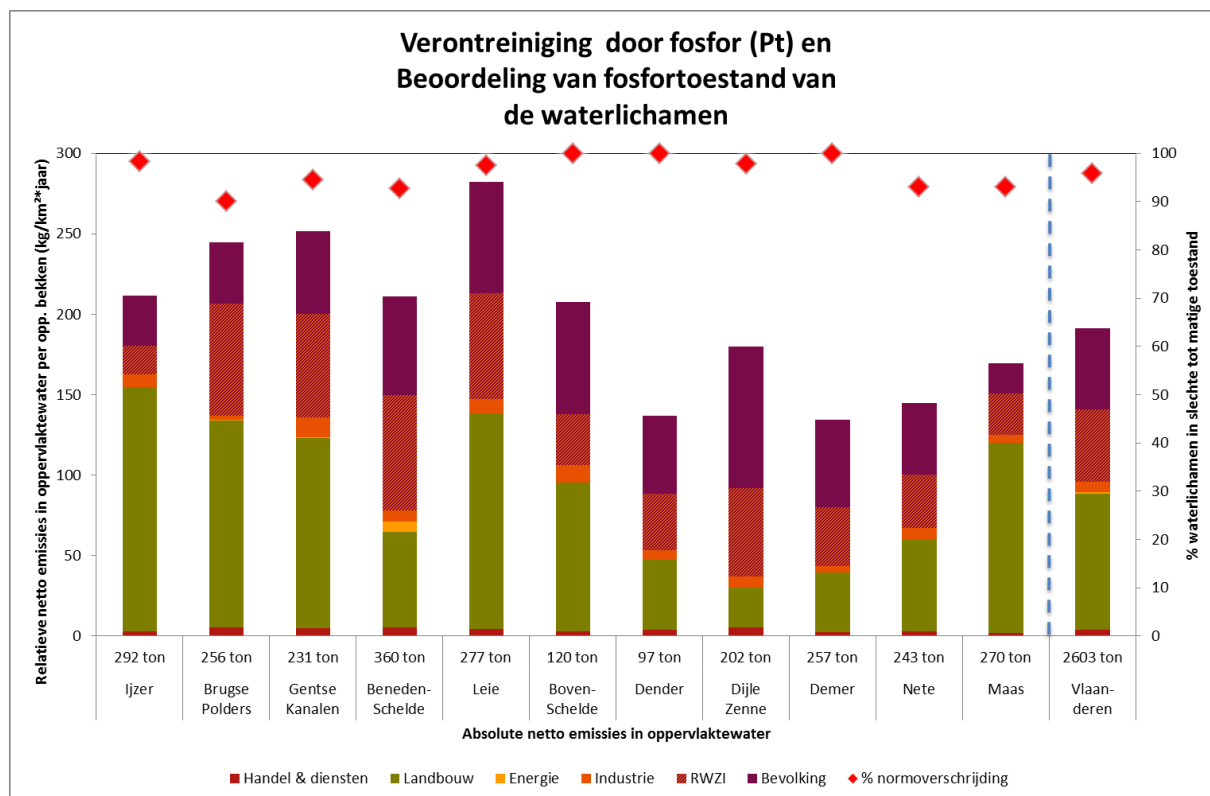
De verontreiniging van **oppervlaktewater** met een brede waaier aan stoffen (zuurstofbindende stoffen, nutriënten, gevaarlijke stoffen, metalen en bestrijdingsmiddelen) is de laatste decennia fors

gedaald, maar er zijn nog heel wat inspanningen nodig om tot een goede watertoestand te komen. De huishoudens waarvan het afvalwater niet op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) wordt gezuiverd, hebben nog steeds een groot aandeel in de belasting van het oppervlaktewater door de lozing van zuurstofbindende stoffen en nutriënten. RWZI's, die in hoofdzaak huishoudelijk afvalwater zuiveren, zijn verantwoordelijk voor een even groot aandeel. Opvallend is het beperkte aandeel van de bedrijven (som van industrie, energie en handel & diensten) in de belasting van oppervlaktewater met zuurstofbindende stoffen (Figuur 4). De belasting van het oppervlaktewater door bedrijfsemissies vertoont een dalende trend door de toenemende saneringsinspanningen van de bedrijven.

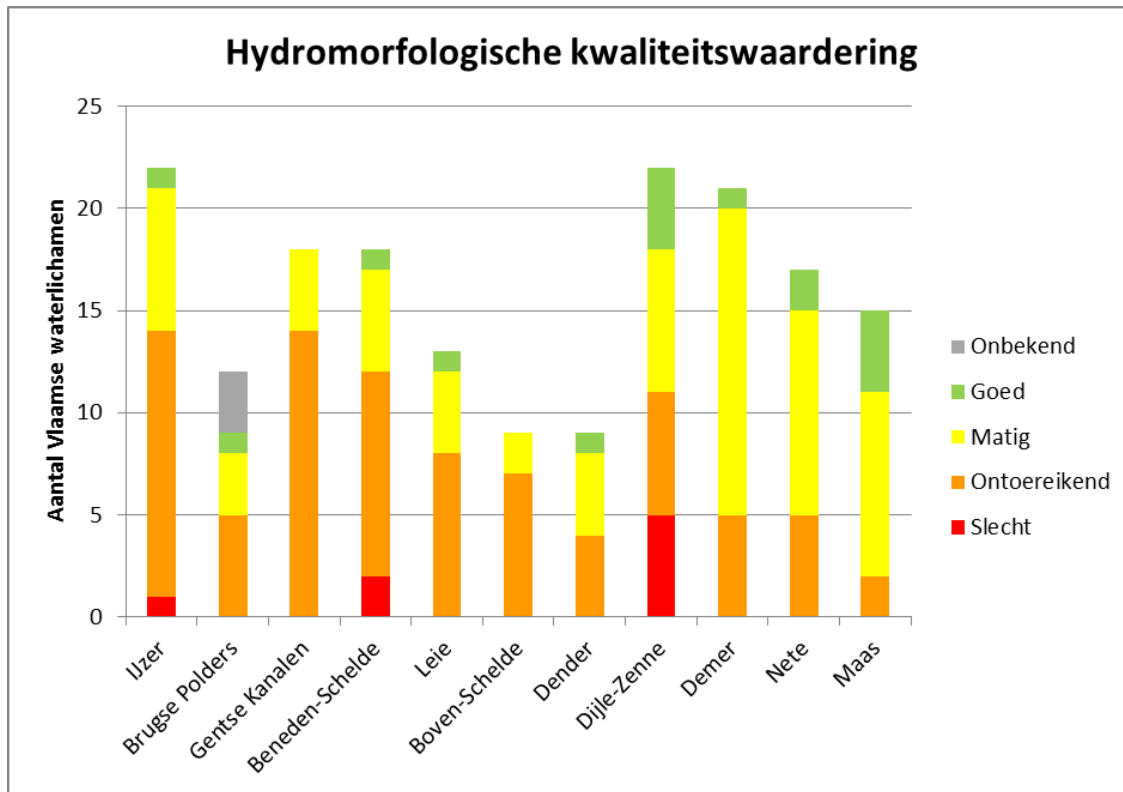
Figuur 4: Netto-emissies van zuurstofbindende stoffen (CZV) en beoordeling van de toestand voor opgeloste zuurstof per bekken (2012)

Via bemesting is de landbouw verantwoordelijk voor het grootste aandeel van de totale stikstofvracht en de totale fosforvracht die in het oppervlaktewater terechtkomt (Figuur 5).

Figuur 5: Netto-emissies van fosfor en beoordeling van de fosfortoestand per bekken (2012)

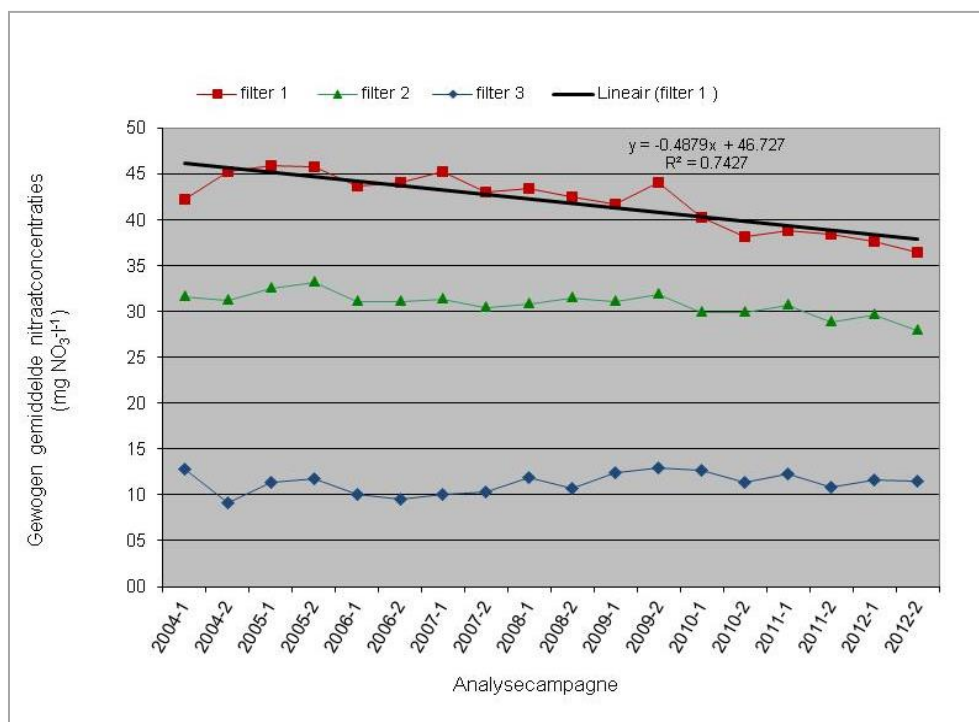
Een belangrijke factor die de ecologische toestand mede bepaalt, is de hydromorfologie van de waterloop (Figuur 6). Immers, een waterlichaam met een natuurlijke hydromorfologie bevat een grote variatie aan biotopen en de daaraan gebonden organismen. Voornamelijk in de tweede helft van de 20ste eeuw zijn in Vlaanderen veel waterlopen rechtgetrokken, verbreed en verdiept met als bedoeling het water zo snel mogelijk af te voeren. Oevers werden verstevigd en stuwen werden geïnstalleerd om het waterpeil te regelen. Deze veranderingen hebben grote gevolgen voor fauna en flora. Van de Vlaamse waterlichamen (cat. rivier en overgangswater) scoort 49% ontoereikend tot slecht, 40% scoort matig en 9% scoort goed op hydromorfologische kwaliteit.

Figuur 6: Hydromorfologische kwaliteitswaardering (EKC) van de Vlaamse waterlichamen (cat. rivier en overgangswater) per bekken in Vlaanderen

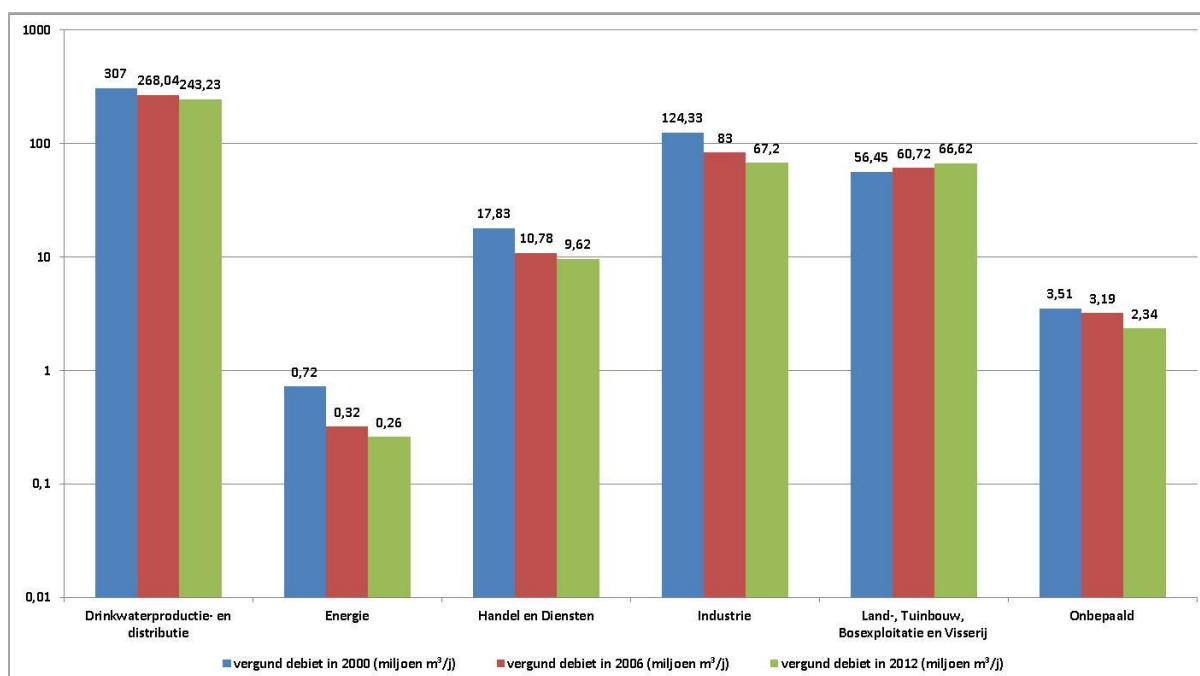
Verder zorgt het onttrekken van oppervlaktewater voor o.a. de productie van drinkwater of het gebruik als koelwater, voor een druk op de oppervlaktewaterhoeveelheden. Die druk zal nog toenemen door de gevolgen van klimaatverandering.

De kwaliteit van het **grondwater** lijdt onder de verontreiniging met o.a. nutriënten (Figuur 7) en bestrijdingsmiddelen.

Figuur 7: Evolutie van de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie in grondwater voor heel Vlaanderen, opgesplitst naar filterniveau

Een aantal grondwatersystemen staat ook kwantitatief onder druk als gevolg van het overmatig oppompen van water en de beperkte aanvulling ervan. Hierdoor dalen de grondwaterpeilen.

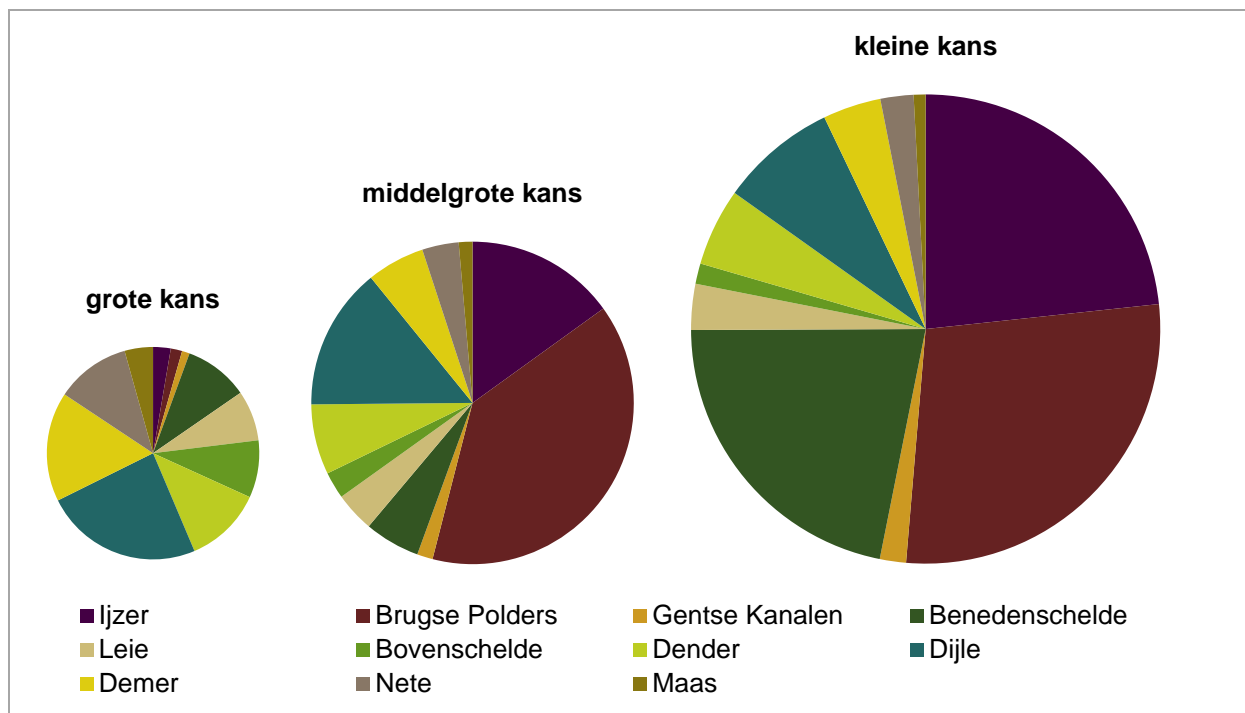

Figuur 8: Evolutie van de vergunde debieten voor grondwaterwinning 2000-2006-2012

De totaal vergunde hoeveelheid grondwater (Figuur 8) is afgenomen in de periode 2000-2006-2012. Eind 2012 bedroeg het totale vergunde debiet voor de winning van grondwater net geen 400 miljoen m³ per jaar, wat 111 miljoen m³ of 22 % minder was dan eind 2000.

In het kader van de ORL werd het **overstromingsrisico** geanalyseerd. Het overstromingsrisico wordt gedefinieerd als de kans dat zich een overstroming voordoet in combinatie met de mogelijke negatieve gevolgen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen overstromingen met een grote, middelgrote en kleine kans van voorkomen. Dit verschil wordt bepaald door de terugkeerperiode die respectievelijk 10 jaar, 100 jaar en 1000 jaar bedraagt.

In Vlaanderen zijn meer dan 220.000 mensen potentieel getroffen door overstromingen, met name door een overstroming die zich uitzonderlijk (grootteorde eens per 1000 jaar) voordoet. Hiervan bevinden zich meer dan 70.000 inwoners binnen het gebied met middelgrote kans van overstromen en meer dan 11.000 inwoners binnen het gebied met grote kans van overstromen (Figuur 9). De meeste potentieel getroffen inwoners bij overstromingen met grote kans van voorkomen wonen in het Dijle-, Demer- en Denderbekken. Bij overstromingen met een kleine kans van voorkomen bevinden zich de meeste potentieel getroffen inwoners in het bekken van de Brugse Polders en het IJzer- en Benedenscheldebekken. Dit verschil is te wijten aan de impact van overstromingen vanuit zee ten gevolge van bressen die werd meegenomen in de analyse.

Figuur 9: Aandeel in potentieel getroffen inwoners per bekken voor elk scenario van overstromingsrisico (grote, middelgrote en kleine kans) in Vlaanderen.

Ten slotte wordt in een **economische analyse** de kostenterugwinning van de waterdiensten bepaald. Er wordt berekend hoe de kosten die gemaakt worden voor (drink)waterproductie/-distributie en afvalwaterinzameling/-zuivering verdeeld zijn over de gebruikers (huishouden, bedrijf of landbouwbedrijf) en de overheid. Het is hierbij de bedoeling om te komen tot een meer evenwichtige bijdrage in de kosten door elk van de gebruikers. In Vlaanderen worden de kosten voor publieke drinkwaterproductie en -distributie volledig doorgerekend aan de abonnees. De kostenterugwinning voor drinkwaterproductie en -distributie bedraagt 100%. De publieke inzameling en zuivering van het afvalwater wordt echter niet volledig verhaald op de vervuilers. Op bovengemeentelijk niveau bedraagt de kostenterugwinning 72,5%. De kostenterugwinning op gemeentelijk niveau verschilt van gemeente tot gemeente en varieert tussen 68% en 232%.

2.2 Beschermd gebied

In sommige gebieden is er specifieke wetgeving van kracht om het oppervlakte- of grondwater te beschermen tegen verontreiniging, of om bepaalde flora en fauna te beschermen. Het gaat om

gebieden waarvan het water gebruikt wordt voor de productie van drinkwater, de recreatie- en zwembadwateren, nutriëntgevoelige gebieden, en ook oppervlaktewater- of grondwatergerelateerde gebieden die aangewezen zijn voor de bescherming van habitats of van planten- en diersoorten die ecologisch belangrijk zijn.

3. Doelstellingen en beoordelingen

3.1 Milieudoelstellingen

De goede toestand van water wordt vertaald in milieukwaliteitsnormen en milieukwantiteitsdoelstellingen voor grondwater en oppervlaktewater. Deze zijn vastgelegd in het Vlaream.

De beoordeling van de ecologische toestand gebeurt aan de hand van biologische, algemeen fysisch-chemische en hydromorfologische parameters. Op basis daarvan wordt bepaald of de toestand van een oppervlaktewaterlichaam zeer goed, goed, matig, ontoereikend of slecht is. Het doel is om uiteindelijk overal minstens een goede toestand te halen. Voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen kunnen aangepaste doelstellingen geformuleerd worden onder de vorm van een ecologisch potentieel.

De chemische toestand wordt beoordeeld aan de hand van de stoffen waarvoor een Europese norm is vastgesteld (dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen - RL 2013/39/EG). Als alle stoffen aan de norm voldoen, dan wordt de chemische toestand beoordeeld als "goed". Als één of meer stoffen niet aan de norm voldoen, dan wordt de chemische toestand beoordeeld als "niet goed".

Wat betreft de kwantiteit van oppervlaktewater worden milieukwantiteitsdoelstellingen naar voren geschoven die gericht zijn op het terugdringen van de negatieve gevolgen van hoogwater en laagwater.

Voor grondwater wordt de chemische toestand bepaald a.d.h.v. grondwaterkwaliteitsnormen die geldig zijn voor heel Vlaanderen en achtergrondniveaus bepaald op het niveau van de grondwaterlichamen. Naast kwaliteitsdoelstellingen zijn er doelen vooropgesteld voor de grondwaterhoeveelheid. Om te beoordelen of de hoeveelheid grondwater in orde is, zijn beoordelingscriteria opgesteld, die toelaten na te gaan of de kwantitatieve toestand van het grondwater goed of ontoereikend is.

Ook voor de kwaliteit van de waterbodems zijn milieudoelstellingen bepaald.

In de beschermde gebieden moet niet alleen de goede watertoestand behaald worden zoals in andere wateren. De kaderrichtlijn Water vraagt dat het beschermingsniveau, gegarandeerd door vroegere richtlijnen, minimaal gehandhaafd blijft of dat er zo nodig specifieke doelstellingen bepaald worden. In bepaalde beschermde gebieden gelden daarom een aantal strengere milieudoelstellingen in functie van de bescherming die ze genieten.

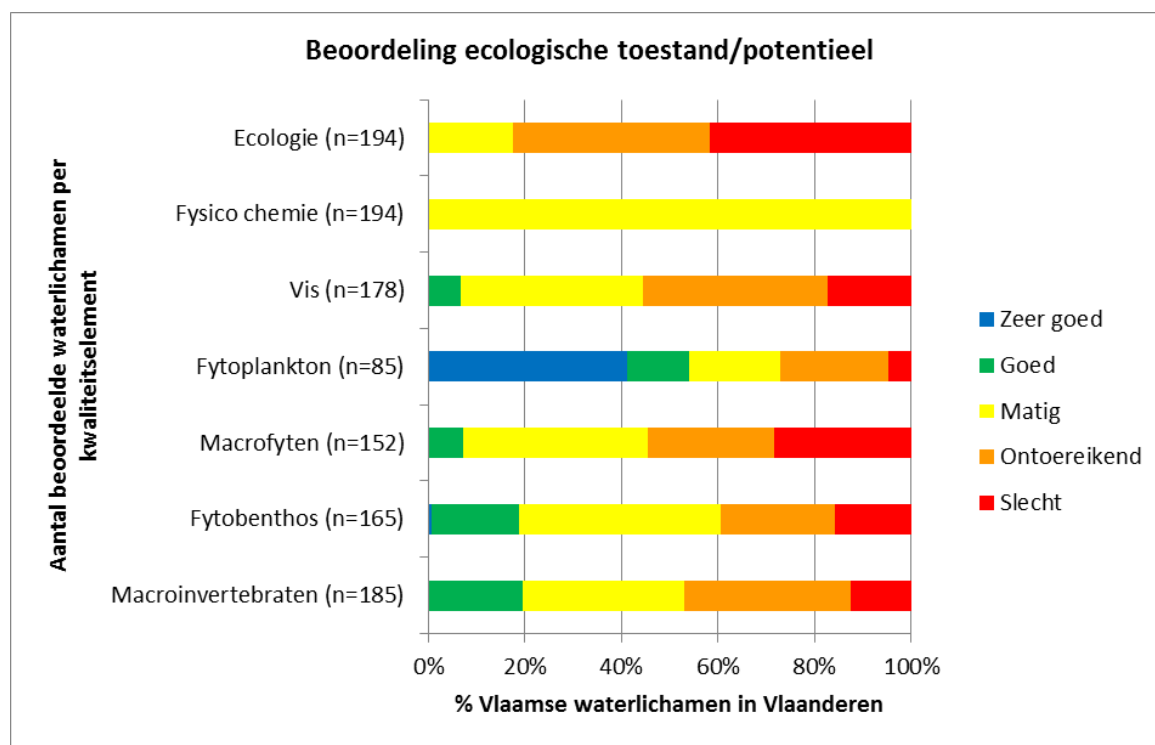
3.2 Monitoring en toestandsbeoordeling

Verscheidene meetprogramma's zijn opgezet om te weten in welke toestand het water zich bevindt. Er bestaan meetnetten voor de oppervlaktewaterkwaliteit, de oppervlaktewaterkwantiteit (het waterdebiet of het waterpeil), de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit, de hoeveelheid zwevende stoffen in oppervlaktewater en de kwaliteit van de waterbodems. In de beschermde gebieden zijn er bovendien een aantal specifieke meetprogramma's voorzien.

Om de toestand van het water te beoordelen worden de meetresultaten getoetst aan de milieudoelstellingen die aangeven aan welke eisen het water moet voldoen. De KRLW hanteert hierbij het "one-out-all-out"-principe: dit houdt in dat wanneer één kwaliteitselement niet goed is, de globale toestand als niet goed beoordeeld moet worden.

Op basis van deze "one-out-all-out"-beoordeling wordt in geen enkel Vlaams waterlichaam de goede ecologische toestand of het goed ecologisch potentieel bereikt. Dit valt te verklaren doordat de waterlichamen vaak slecht scoren op vlak van fysisch-chemische waterkwaliteit en hydromorfologie. Beide kenmerken beïnvloeden immers het biologisch leven in het waterlichaam. Onderstaande figuren

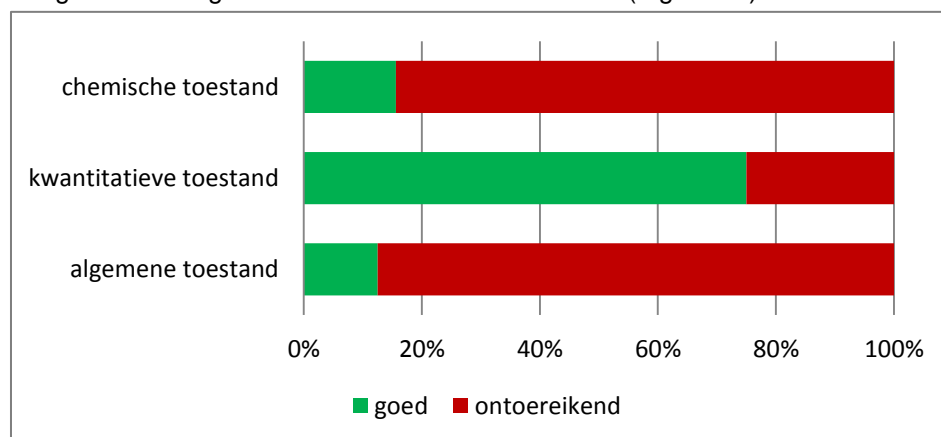
tonen het aandeel van de beoordeelde Vlaamse waterlichamen per kwaliteitsklasse voor de ecologische toestandsbeoordeling en de onderliggende kwaliteitselementen.

Figuur 10: Ecologische toestandsbeoordeling Vlaanderen: percentage waterlichamen per kwaliteitsklasse voor elk kwaliteitselement (met n het aantal bemonsterde waterlichamen) en een eindbeoordeling voor de ecologische toestand op basis van one-out-all-out.

Ook de hoeveelheid oppervlaktewater wordt nauwgezet opgevolgd. Op basis hiervan worden de juiste peilen in waterlopen ingesteld en kunnen wachtbekkens en overstromingsgebieden tijdig ingezet worden bij dreigend overstromingsgevaar.

Voor grondwater wordt maandelijks de kwantiteit en minstens halfjaarlijks de kwaliteit gemeten. Voor 34 van de 42 grondwaterlichamen is de kwantitatieve toestand goed. De chemische toestand is goed in 9 van de 42 grondwaterlichamen. Als de kwantitatieve en chemische toestand goed is voor een grondwaterlichaam, dan bevindt het grondwaterlichaam zich in een algemene goede toestand. Dit is het geval voor 8 grondwaterlichamen in Vlaanderen (Figuur 11).

Figuur 11: Toestandsbeoordeling grondwater: percentage grondwaterlichamen in goede of ontoereikende toestand.

Verder wordt in een aantal erosiegevoelige gebieden ook de hoeveelheid sediment of zwevende deeltjes in het water gemeten. Uit de meetresultaten blijkt dat de Bovenschelde en de Dijle samen met hun afstroomgebieden het meeste bijdragen aan de totale sedimentflux die aangevoerd wordt naar de Schelde.

Ten slotte wordt de kwaliteit van de waterbodems onderzocht. Uit de toetsing van de meetresultaten aan de milieudoelstellingen voor waterbodems, blijkt dat 70% van de bodems verontreinigd tot sterk verontreinigd is. 22% van de waterbodems is licht verontreinigd; slechts 8% is niet verontreinigd.

4. Visievorming

De **beleidsdoelstellingen** voor het integraal waterbeleid in Vlaanderen zijn opgenomen in de tweede waterbeleidsnota, die werd vastgesteld door de Vlaamse regering op 20 december 2013. De waterbeleidsnota omvat de belangrijke uitdagingen voor het integraal waterbeleid, die worden beschreven in de waterbeheerkwesties zoals de kaderrichtlijn Water dat voorschrijft, en de krachtlijnen van het waterbeleid voor de toekomst.

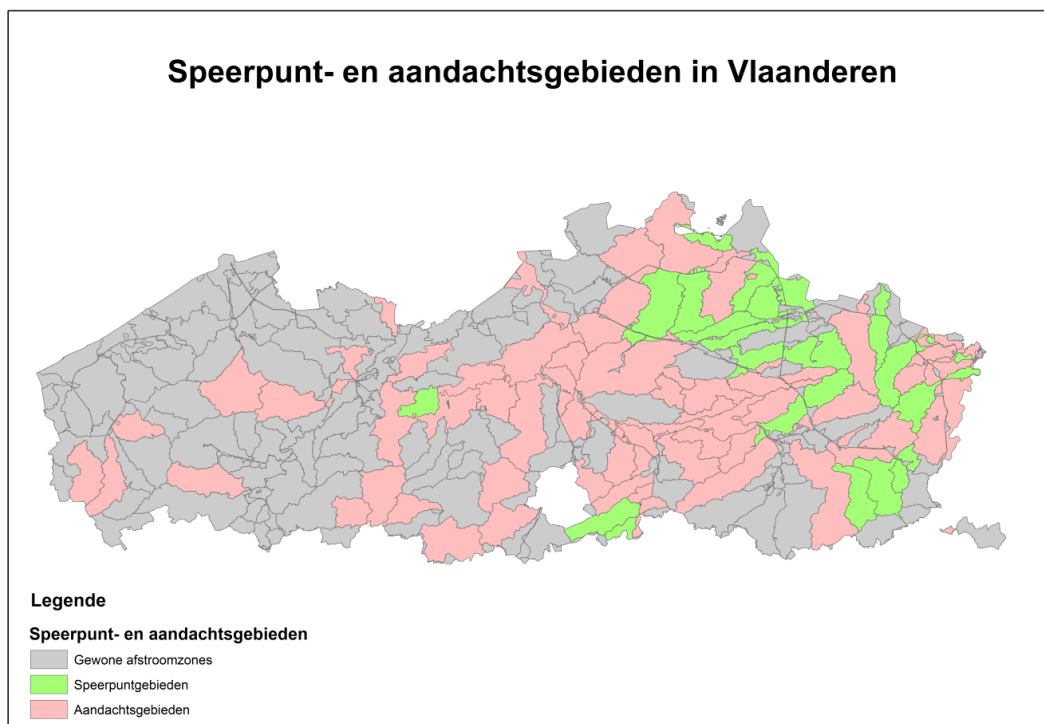
De grote uitdagingen bij het beleid zijn, zowel voor oppervlakte- als voor grondwater, de goede toestand bereiken, een betere bescherming tegen overstromingen garanderen en de gevolgen van de klimaatverandering opvangen. Er wordt bijgedragen aan de instandhouding van beschermde soorten en aan een duurzame en veilige watervoorziening voor mens en natuur. Daarbij moeten de financiële middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en moet er blijvend geïnvesteerd worden in samenwerking, overleg en informatie. De meerlaagse waterveiligheid vormt de basis voor het toekomstig overstromingsrisicobeheer.

In overeenstemming met de Overstromingsrichtlijn worden zowel de oorzaken als de gevolgschade van overstromingen aangepakt aan de hand van een mix van protectieve, preventieve en paraatheidsverhogende maatregelen, de zogenaamde **meerlaagse waterveiligheid**.

Vanuit het gegeven dat de goede toestand van het oppervlaktewater, die de kaderrichtlijn Water als doelstelling voor alle Europese wateren vooropstelt, moeilijk haalbaar is, is gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak van het waterbeheer met de aanduiding van **speerpuntgebieden** en **aandachtsgebieden**.

Speerpuntgebieden zijn afstroomgebieden van Vlaamse oppervlaktewaterlichamen waar de goede toestand haalbaar lijkt tegen 2021, mits daar de nodige inspanningen worden gedaan.

Aandachtsgebieden zijn afstroomgebieden van Vlaamse waterlichamen waar de goede toestand haalbaar geacht wordt tegen 2027 of waar een sterke lokale dynamiek aanwezig is om acties uit te voeren die in aanzienlijke mate bijdragen aan een verbetering van de toestand. In de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 zijn 17 speerpuntgebieden en 56 aandachtsgebieden aangeduid.

Figuur 12: Situering speerpuntgebieden en aandachtsgebieden voor oppervlaktewater

Voor een betere afstemming van de vraag naar grondwater op het aanbod is een **gedifferentieerd grondwaterbeleid** uitgewerkt in functie van de toestand van de grondwaterlichamen. Voor grondwaterlichamen in een ontoereikende kwantitatieve toestand zijn actiegebieden en waakgebieden afgebakend waar **herstelprogramma's grondwater** zullen uitgevoerd worden.

Het hoofdstuk 'Visie' van de stroomgebiedbeheerplannen gaat ook in op de beleidskeuzes en de methodieken voor de **herziene zoneringsplannen** en de **gebiedsdekkende uitvoeringsplannen**.

Zoneringsplannen leggen per gemeente een visie inzake de saneringswijze van het afvalwater vast. Ze tonen waar collectieve sanering aanwezig is en waar verplicht op de riolering moet aangesloten worden, waar in de toekomst collectieve sanering zal aangelegd worden en waar individueel moet gezuiverd worden. De eerste zoneringsplannen werden in 2008-2009 vastgesteld. Er is voorzien dat een vastgesteld zoneringsplan om de zes jaar wordt getoetst en zo nodig, gelijktijdig en conform de procedure voor vaststelling van de stroomgebiedbeheerplannen, wordt herzien

De gebiedsdekkende uitvoeringsplannen bepalen de uitvoeringstermijn van de rioleringsprojecten en IBA's aan de hand van een indeling in prioriteitenklassen gekoppeld aan de termijnen van de KRLW. De afbakening van de gemeentelijke en de bovengemeentelijke saneringsopdracht in het buitengebied (het zogenaamde overnamepunt) wordt vastgelegd en de gebieden waar kan worden afgeweken van de verplichting tot de aanleg van een gescheiden stelsel worden afgebakend. De GUP's zijn voor het eerst opgemaakt.

De herziene zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen zijn raadpleegbaar via een [geoloket](#) waar kan ingezoomd worden tot op perceelsniveau.

Het decreet Integraal Waterbeleid voorziet in de mogelijkheid om in de stroomgebiedbeheerplannen **overstromingsgebieden en oeverzones** af te bakenen. De stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 bakenen overstromingsgebieden af in de bekkens van de Dender, Dijle-Zenne, Demer, Benedenschelde en Bovenschelde. In geen enkel bekken zijn oeverzoneprojecten voor de afbakening van een oeverzone gedefinieerd.

Zowel de kaderrichtlijn Water als het decreet integraal Waterbeleid voorzien onder voorwaarden en mits motivatie een aantal **afwijkingsmogelijkheden voor het halen van de milieudoelstellingen**:

- de termijn voor het halen van de milieudoelstellingen kan met zes jaar verlengd worden, op voorwaarde dat de toestand van het aangetaste waterlichaam niet verslechtert;
- onder specifieke voorwaarden kunnen minder strenge milieudoelstellingen vastgesteld worden;
- een tijdelijke achteruitgang van de toestand is niet strijdig met de richtlijn indien sprake is van natuurlijke oorzaken of van overmacht;
- er is ook geen inbreuk als het niet halen van de doelstellingen het gevolg is van nieuwe veranderingen en nieuwe duurzame activiteiten van menselijke ontwikkeling.

De methodiek voor de onderbouwing van de afwijkingen wordt in het hoofdstuk 'Visie' toegelicht.

5. Maatregelenprogramma

Zowel de kaderrichtlijn Water als de Overstromingsrichtlijn vragen de lidstaten maatregelen te nemen om de doelstellingen van beide richtlijnen te bereiken. Aangezien voor Vlaanderen beslist werd de stroomgebiedbeheerplannen en overstromingsrisicobeheerplannen te integreren, werden de maatregelen samengebracht in één maatregelenprogramma. Dit maatregelenprogramma werd volgens bijlage II van het decreet Integraal Waterbeleid ingedeeld in 13 thematische groepen:

Groep 1	Europese wetgeving
Groep 2	Kostenterugwinningsbeginsel en vervuiler-betaalt-beginsel
Groep 3	Duurzaam watergebruik
Groep 4A	Beschermde en waterrijke gebieden – gedeelte grondwater
Groep 4B	Beschermde en waterrijke gebieden – gedeelte oppervlaktewater
Groep 5A	Kwantiteit grondwater
Groep 5B	Kwantiteit oppervlaktewater
Groep 6	Overstromingen
Groep 7A	Verontreiniging grondwater
Groep 7B	Verontreiniging oppervlaktewater
Groep 8A	Hydromorfologie
Groep 8B	Waterbodems
Groep 9	Andere maatregelen

Op basis van deze maatregelengroepen werd in eerste instantie een lijst met maatregelen opgemaakt: de **maatregelenkorf**. De analyses, de toestandsbeoordelingen en de waterbeheerkwesties liggen aan de basis van de geformuleerde maatregelen. Vervolgens werd de maatregelenkorf geconcretiseerd in acties die invulling geven aan de vooropgestelde maatregelen. De acties die geselecteerd werden met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de ORL zijn gegroepeerd in maatregelengroep 6. De acties die invulling moeten geven aan het bereiken van de doelstellingen van de KRLW zijn terug te vinden bij de overige maatregelengroepen.

De geformuleerde acties zijn een mix van **waterlichaamspecifieke acties** (van toepassing op één of meerdere waterlichamen en/of op specifiek aangeduide gebieden binnen één of meerdere waterlichamen), **bekkenbrede acties** (van toepassing op een volledig bekken) en **generieke acties** (van toepassing op heel Vlaanderen).

5.1 Voorbereiding van het KRLW-actieprogramma

Om tot een betaalbaar en uitvoerbaar maatregelenprogramma te komen, werden in de voorontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen **zes scenario's van KRLW-actiepakketten** onderzocht. Hiertoe werden de **KRLW-acties** van de maximale actielijst **geprioriteerd**, zowel **op actieniveau** als **op gebiedsniveau**.

Op actieniveau werd gebruik gemaakt van een multicriteria-analyse, waarin het criterium kosteneffectiviteit een belangrijk aandeel had, naast criteria als de uitvoerbaarheid, het maatschappelijk draagvlak, de samenhang met andere acties, Op basis van deze multicriteria-analyse werden de acties ingedeeld in twee klassen. Klasse I omvatte de acties die naar voor

geschoven worden voor uitvoering in de planperiode 2016-2021. Klasse II omvatte de acties die in de planperiode 2022-2027 uitgevoerd zouden moeten worden.

De prioritering vanuit een gebiedsgerichte invalshoek hield rekening met de speerpuntgebieden en aandachtsgebieden voor oppervlaktewater en de actiegebieden en waakgebieden voor grondwater. Voor grondwaterlichamen in ontoereikende kwantitatieve toestand zijn herstelprogramma's opgesteld. In die grondwaterlichamen zijn specifieke actie- en waakgebieden aangeduid waar een gebiedsgericht beleid wordt gevoerd voor het behalen van de goede toestand.

Voor de Vlaamse waterlichamen werden volgende scenario's onderzocht:

- Het **maximaal scenario** ging ervan uit dat alle geïnventariseerde acties uitgevoerd worden in de volgende planperiode (tegen 2021), ongeacht de prioritering.
- Het **scenario ViA** (Vlaanderen in Actie) hield in dat tegen 2020 de meeste waterlopen een goede ecologische toestand dienen bereikt te hebben.
- Het **scenario speerpunt- en aandachtsgebieden** (SPG/AG) legde de nadruk op het uitvoeren van de acties binnen de speerpunt- en aandachtsgebieden. Hierbij worden naast de generieke en bekkenbrede klasse I acties, alle in de speerpunt- en aandachtsgebieden geïnventariseerde acties uitgevoerd. Voor grondwater omvat dit scenario alle klasse I-acties.
- Het **scenario speerpuntgebieden** legde de nadruk op het uitvoeren van de acties binnen de speerpuntgebieden. Hierbij worden naast de generieke en bekkenbrede klasse I acties, alle in de speerpuntgebieden geïnventariseerde acties uitgevoerd. Voor grondwater omvat dit scenario alle klasse I-acties.
- Het **gefaseerd scenario** ging ervan uit dat de uitvoering van de maximale actielijst wordt gespreid over de volgende 2 planperiodes, waarbij in de eerstvolgende planperiode enkel klasse I-acties uitgevoerd worden.
- Het **scenario reguliere middelen** voorzag dat enkel acties waarvoor geen bijkomende financiële inspanningen nodig zijn, uitgevoerd worden binnen de planperiode.

Elk scenario werd geanalyseerd op vlak van doelbereik (het behalen van een goede watertoestand), kosten en disproportionaliteit.

De disproportionaliteit is beoordeeld vanuit 2 perspectieven: haalbaarheid (zijn de kosten van het maatregelenpakket proportioneel ten opzichte van de financiële mogelijkheden van de industrie, de landbouw, de huishoudens en de overheid) en redelijkheid (zijn de kosten van het maatregelenpakket proportioneel ten opzichte van de verwachte bijdrage tot de milieubaten). De inschatting van het doelbereik gebeurde a.d.h.v. de maatregelenkostenmodule en aanvullende expertbeoordeling. Het ingeschatte doelbereik varieerde tussen 3% van de oppervlaktewaterlichamen die eind 2021 de goede toestand bereikt hebben voor het scenario reguliere middelen en twee derde van de waterlichamen voor het maximale scenario. De geraamde meerkost liep op tot 299 miljoen euro per jaar voor het maximale scenario.

Het toenemende ambitieniveau van een scenario reguliere middelen over een gefaseerd scenario naar gebiedsgerichte scenario's tot het maximaal scenario, heeft voornamelijk een impact op de betaalbaarheid voor de overheid. Gelet op het soort acties dat genomen moet worden (structuurherstel, waterbodemsanering,...) zijn de meeste geraamde uitgaven, overheidsuitgaven

5.2 Voorbereiding van het ORL-actieprogramma

Alhoewel de acties voor de ORL en de KRLW een verschillende finaliteit hebben werden ze maximaal op elkaar afgestemd. Toch zijn er verschillen in benadering tussen de ORL en de KRLW. Vooreerst zijn de doelstellingen van de ORL niet gebonden aan de termijnen van de KRLW. De ORL-acties kunnen dus ook op langere termijn uitgevoerd worden. Ten tweede verschilt het gebied waarop de acties van toepassing zijn en ten slotte is er de verplichting om rekening te houden met kostenefficiëntie en klimaatverandering. Voor de ORL-acties werd bijgevolg een andere prioriteringsmethodiek gebruikt dan voor de KRLW-acties.

De prioritering bepaalt welke acties eerst aangevat zullen worden. Bij de prioritering werd rekening gehouden met de synergie met de KRLW, de economische haalbaarheid, de urgentie en het sociaal risico. Het uiteindelijke resultaat is een lijst van acties met lage, midden en hoge prioriteit.

5.3 Het maatregelenprogramma

Op basis van de reacties uit het openbaar onderzoek over de stroomgebiedbeheerplannen, de resultaten van de disproportionaliteitsanalyse en rekening houdend met de budgettaire context werd voor de definitieve stroomgebiedbeheerplannen **gekozen voor een scenario 'speerpuntgebieden en aandachtsgebieden en klasse I-acties voor grondwater' (SPG+AG).**

In dit scenario wordt voor wat de oppervlaktewaterlichaamspecifieke acties betreft, de nadruk gelegd op uitvoering van acties in de speerpuntgebieden en de aandachtsgebieden. Voor grondwater omvat dit scenario alle klasse I-acties. Dit scenario werd op een aantal punten aangepast t.o.v. het scenario SPG+AG dat in openbaar onderzoek lag, o.a. om rekening te houden met de reacties uit het openbaar onderzoek en om de budgettaire meerkost verder te drukken.

Wat de **acties in uitvoering van de ORL** betreft, zijn voor de definitieve stroomgebiedbeheerplannen **ook de acties op langere termijn** behouden, omdat het ORL-actieprogramma niet gebonden is aan de cycli van de KRLW.

Het maatregelenprogramma bij de stroomgebiedbeheerplannen focust op de generieke acties. De bekkenbrede en waterlichaamspecifieke acties worden behandeld in de bekkenspecifieke delen en de grondwatersysteemspecifieke delen.

6. Conclusies

6.1 Actualiseringen

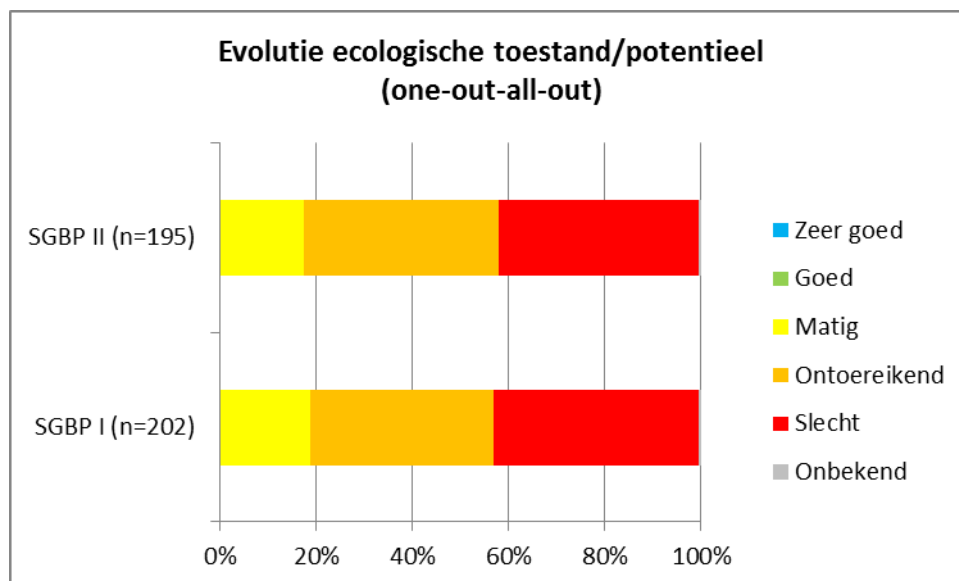
De conclusies van de SGBP beschrijven de belangrijkste actualiseringen ten opzichte van de stroomgebiedbeheerplannen 2010-2015. Enkele belangrijke nieuwigheden in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 zijn:

- de integratie van de verschillende plannen en planniveaus: integratie van de overstromingsrisicobeheerplannen, zoneringsplannen en GUP's alsook meer gedetailleerde plandelen op niveau van de bekkens en grondwatersystemen;
- voor de aanduiding van sterk veranderde waterlichamen wordt bijkomend rekening gehouden met de nuttige doelen landdrainage en waterhuishouding/waterregulatie;
- de druk- en impactanalyse vertrekt van analyses en inventarissen op waterlichaamniveau;
- voor de prioritare stoffen is een gedetailleerde emissie-inventaris opgemaakt;
- de methodiek voor de toepassing van de afwijkingen is verder onderbouwd.

6.2 Vooruitgang bij het bereiken van de milieudoelstellingen

Niettegenstaande in de SGBP 2010-2015 vooropgesteld werd dat tegen 2015 zeven Vlaamse oppervlaktewaterlichamen de goede toestand bereikt zouden hebben, was deze doelstelling nog niet gerealiseerd op het moment van de beoordeling van de toestand (2012-2013). Geen enkel waterlichaam in de stroomgebieden van de Schelde en de Maas behaalt de goede ecologische toestand of het goed ecologisch potentieel op basis van het 'one-out-all-out'-principe, waardoor het slechtste kwaliteitselement bepalend is voor de globale toestandsbeoordeling.

Ook is er weinig evolutie in de eindbeoordeling in vergelijking met de periode 2005-2007 (referentieperiode voor de stroomgebiedbeheerplannen 2010-2015) (Figuur 13). De vergelijking tussen beide referentieperiodes wordt wel bemoeilijkt doordat de individuele kwaliteitselementen voor de periode 2010-2012 in meer waterlichamen beoordeeld werden. Bovendien is voor fytoplankton een andere methode toegepast.

Figuur 13: Evolutie ecologische toestand/potentieel in Vlaanderen op basis van het one-out-all-out-principe (met n = aantal waterlichamen)

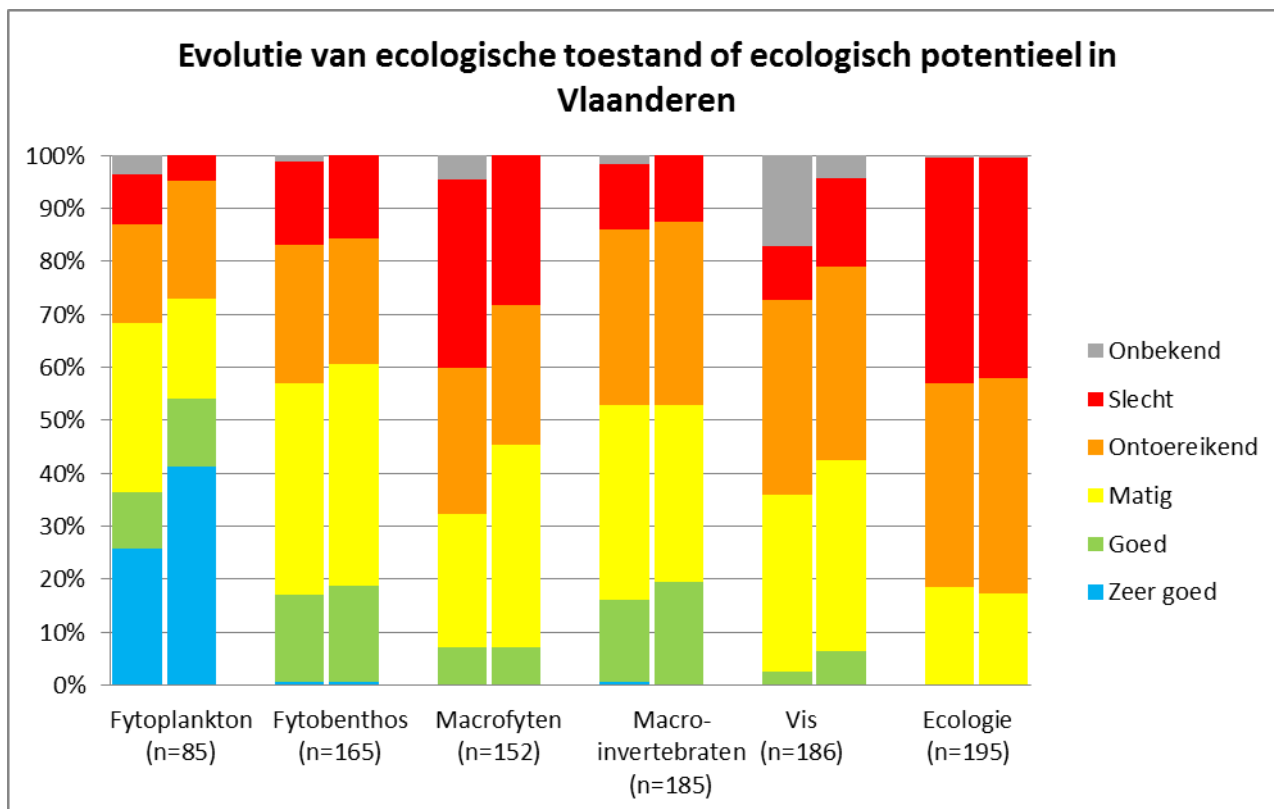
Door het one out-all out-principe zijn eventuele verbeteringen van de chemische of ecologische kwaliteit in veel gevallen niet zichtbaar. Een vergelijking van de individuele kwaliteitselementen geeft een meer genuanceerd beeld. Deze vergelijking is wel enkel mogelijk voor de waterlichamen waarvoor zowel in de stroomgebiedbeheerplannen 2010-2015 als in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 een beoordeling gebeurde.

Hieruit blijkt dat er 71 waterlichamen zijn die voor geen enkel biologisch kwaliteitselement achteruitgaan en tevens voor minstens één biologisch kwaliteitselement vooruitgaan en waarvan bijgevolg kan gesteld worden dat de toestand verbetert.

Daarvan zijn er 38 die voor één biologisch kwaliteitselement vooruitgaan, 25 die voor twee biologische kwaliteitselementen vooruitgaan. 7 die voor drie biologische kwaliteitselementen vooruitgaan en 1 die voor vier biologische kwaliteitselementen vooruitgaat.

In Figuur 14 wordt de evolutie van de toestand per individueel biologisch kwaliteitselement weergegeven.

De achteruitgang die in een aantal waterlichamen voor individuele biologische kwaliteitselementen (macro-invertebraten, macrofyten, fytobenthos en/of vis) werd opgetekend, kan beschouwd worden als misclassificatie omwille van de natuurlijke schommelingen in bepaalde systemen, of omdat uit recentere meetresultaten blijkt dat de achteruitgang reeds hersteld is.

Figuur 14: Vergelijking toestandsbeoordeling per kwaliteitselement SGBP 2010-2015 ten opzichte van SGBP 2016-2021 voor Vlaanderen (met n het aantal waterlichamen relevant voor dat specifiek kwaliteitselement)

Een vergelijking van de chemische toestand over de twee referentieperioden is niet mogelijk omwille van de grote verschillen in methodologie (het aantal gemeten stoffen en het al dan niet toepassen van extrapolaties).

Van de 42 grondwaterlichamen bevonden zich in 2009, 28 waterlichamen in een goede kwantitatieve toestand en 11 waterlichamen in een goede chemische toestand. Op basis van de huidige toestandsbepaling verkeren 34 van de 42 grondwaterlichamen in een goede kwantitatieve toestand en 9 in een goede chemische toestand. In het algemeen zijn 8 grondwaterlichamen zowel in goede kwantitatieve als in goede chemische toestand.

De stoffen/indicatoren die een probleem vormen voor het behalen van een goede chemische toestand zijn pesticiden (19/21), kalium (16/21), nitraten (18/19), ammonium (12/12), geleidbaarheid (7/10), sulfaat (6/10), fosfaat (5/9), fluor (5/7), chloride (4/7), nikkel (5/6), arseen (3/4) en zink (4/1). De cijfers geven het aantal grondwaterlichamen weer dat een overschrijding vertoont voor respectievelijk de stroomgebiedbeheerplannen 2010-2015 en de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

Verder onderzoek zal moeten uitwijzen of de achteruitgang van de chemische toestand het gevolg is van natuurlijke of antropogene invloed, óf er sprake is van 'misclassificatie'. De achtergrondniveaus werden bepaald op basis van monitoring over een korte periode. Op basis van nieuwe monitoringgegevens zullen de achtergrondniveaus geëvalueerd en waar nodig aangepast worden.

6.3 Voortgang bij de uitvoering van het maatregelenprogramma 2010-2015

In het kader van de rapportering aan de Europese Commissie over de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 is de uitvoeringsgraad en de uitgaven van het eerste maatregelenprogramma (2010-2015) geïnventariseerd.

Hieruit blijkt dat het merendeel van de **basismaatregelen** voltooid is. Enkel de investeringsprojecten voor de saneringsinfrastructuur hebben soms vertraging opgelopen omwille van uitblijvende vergunningen, problemen bij grondverwerving, afstemming op andere projecten bij gecombineerde projecten, een gebrek aan budgetten bij lokale besturen en andere partners, ...

Van de 246 acties die invulling geven aan de **aanvullende maatregelen** zijn 73 acties voltooid, 134 actie in uitvoering en 39 acties nog niet opgestart. Bij de uitvoering van de aanvullende maatregelen wordt de financiering als het grootste knelpunt ervaren. Andere redenen die geleid hebben tot vertraging zijn politieke beslissingen, de noodzaak aan voorafgaand bijkomend onderzoek, onduidelijkheid over de initiatiefnemer, het ontbreken van maatschappelijk draagvlak, vertragingen bij het bekomen van vergunningen en onteigeningen, ...

Door de uitvoering van het 1ste maatregelenprogramma zijn o.a. de volgende **successen** gerealiseerd.

- Groep 2 '**kostenterugwinning en vervuiler-betaalt**': Een nieuwe methodologie maakt een analyse van de kostenterugwinning voor de waterdienst 'publieke drinkwaterproductie en - distributie' op het niveau van de sectoren en een correctere toewijzing van de kosten van gemeentelijke afvalwatersanering aan sectoren mogelijk. Om het principe 'de vervuiler betaalt' correcter te kunnen toepassen, zijn de gebiedsfactoren in de heffing op grondwaterwinning stelselmatig verhoogd en is de heffing op waterverontreiniging voor rioolzoekers afhankelijk gemaakt van de verwerkbaarheid van het afvalwater.
- Groep 3 '**duurzaam watergebruik**': Gezinnen werden via sensibiliseringscampagnes en milieu-educatieve pakketten aangezet tot duurzaam watergebruik. Er zijn wateraudits uitgevoerd bij bedrijven en de VLIF-subsidie landbouw ondersteunt nu ook het overschakelen op alternatieve waterbronnen.
- Groep 4A '**beschermde en waterrijke gebieden grondwater**': Er werd een methodiek uitgewerkt voor de toestandsbeoordeling van de grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen en de code van goede praktijk gewasbeschermingsmiddelen in drinkwaterbeschermingszones werd opgesteld.
- Groep 4B '**beschermde en waterrijke gebieden oppervlaktewater**': Na een intensief overlegproces werden de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor de habitatrichtlijngebieden en enkele vogelrichtlijngebieden eind april 2014 door de Vlaamse Regering vastgesteld. De realisatie wordt gefaseerd en programmatorisch aangepakt. De prioritaire watergerelateerde IHD-inspanningen zijn gekoppeld aan de KRLW-waterlichamen teneinde maximale win-wins te kunnen realiseren.
- Groep 5A '**kwantiteit grondwater**': Het vergunningen- en heffingenbeleid is beter afgestemd op de draagkracht van de grondwatersystemen. Daarnaast is een nieuwe methodologie voor toestandsbepaling opgesteld, m.i.v. nieuwe stijghoogtekaarten en scenarioberekeningen. Voor grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand zijn er herstelprogramma's opgesteld. Ook de wetgeving rond verplichting van debietmeters en koude-warmteopslag is aangepast. Tenslotte zijn er samenwerkingsverbanden opgezet met Nederland, Frankrijk en Wallonië, veelal voor gecoördineerde studieprojecten.
- Groep 6 '**overstromingen**': De methodiek schade en risicoaanpak i.f.v. de Overstromingsrichtlijn werd uitgewerkt.
- Groep 7A '**verontreiniging grondwater**': De kennis over grondwaterverontreiniging is verder uitgebouwd in functie van het verfijnen van het vergunningenbeleid en van het normenstelsel (met de bijhorende achtergrondniveaus en drempelwaarden) en voor het verbeteren van de saneringsmethoden voor verontreinigde sites. Daarnaast werden sanerings- en beheersplannen om uitloging van puntverontreinigingen te voorkomen, opgesteld.
- Groep 7B '**verontreiniging oppervlaktewater – landbouwmaatregelen**': Er zijn initiatieven genomen om puntlozingen van gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen door een correcte erfinrichting en spuittoestellen met watertanken. Ook de actie groenbedekking ihkv GMO Groenten en Fruit is succesvol geïmplementeerd.
- Groep 7B '**verontreiniging oppervlaktewater – optimalisatie saneringsinfrastructuur**': Het merendeel van de geplande rioleringsprojecten is gerealiseerd. Enkele projecten voor de optimalisatie van de bestaande infrastructuur in het centraal gebied en het buitengebied en voor het verbeteren van het rendement van RWZI's zijn versneld gerealiseerd. Een nieuwe code van goede praktijk voor rioleringsystemen, met o.m. richtlijnen voor overstorten, is beschikbaar.

- Groep 8A '**hydromorfologie**': Diverse prioritaire migratiekelpunten van het palingbeheerplan en diverse hindernissen van de prioriteitenkaart ihkv de Benelux-beschikking Vismigratie zijn weggewerkt.
- Groep 8B '**waterbodems**': De gemeenten worden ondersteund bij het opmaken van een erosiebestrijdingsplan. Er is werk gemaakt van de ruimingsachterstand in de speerpuntgebieden en er werden 6 sedimentvangen gebouwd. En het erosiebeleid wordt gradueel aangescherpt over de periode 2014-2018 in het kader van de randvoorwaarden in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, met bijkomende verplichtingen op percelen met een zeer hoge of een hoge erosiegevoeligheid.
- Groep 9 '**andere maatregelen**': De kennis over kosten en effecten van maatregelen, baten en disproportionaliteit werd verder uitgebouwd en toegepast ten behoeve van de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

Naast deze niet-limitatieve oplijsting van realisaties omvatte het maatregelenprogramma 2010-2015 ook maatregelen die onderdeel zijn van een **continu beleid**, bv. maatregelen ivm het vergunningenbeleid, waarvoor stappen vooruit zijn gezet.

6.4 Afwijkingen

In principe moeten de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water eind 2015 gehaald worden. Er zijn evenwel bepaalde omstandigheden waarbij afwijkingen van de doelstelling mogelijk zijn.

Termijnverlengingen zijn mogelijk indien het halen van de goede toestand technisch niet haalbaar is, onevenredig hoge kosten met zich meebrengt of natuurlijke omstandigheden de tijdige verbetering van de toestand beletten.

De stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 motiveren voor de meeste waterlichamen (178 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen en 34 grondwaterlichamen) een termijnverlenging wegens technische onhaalbaarheid, disproportionele kosten en/of natuurlijke omstandigheden. De methodiek voor de onderbouwing van de afwijkingen werd verder uitgewerkt en per waterlichaam zijn de van toepassing zijnde afwijkingen geëvalueerd en gemotiveerd. Voor de motivering van de afwijkingen werd gebruik gemaakt van beleidsondersteunende instrumenten (de Maatregelenkostenmodule Water) en expertbeoordeling.

Strikt genomen is een achteruitgang van de toestand niet toegestaan. Er zijn echter een aantal gevallen van overmacht (bv. calamiteiten) waarbij een tijdelijke achteruitgang van de toestand niet strijdig is met de KRLW, mits de nodige milderende acties en bijkomende monitoring voorzien worden. De tijdelijke achteruitgang voor een of meerdere biologische kwaliteitselementen in 13 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen wordt beschouwd als missclassificatie. De tijdelijke achteruitgang is te wijten aan natuurlijke fluctuaties of heeft zich intussen hersteld. De tijdelijke achteruitgang in twee grondwaterlichamen wordt verder onderzocht.

Termijnverlenging tot 2027 wegens technische onhaalbaarheid wordt als motivatie gebruikt voor 63 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen. Hiertoe werd met behulp van de Maatregelenkostenmodule Water de doelafstand geëvalueerd voor de parameters biochemisch zuurstofverbruik (BZV), chemisch zuurstofverbruik (CZV), totaal stikstof (Nt), totaal fosfor (Pt) en zwevende stoffen (ZS). Hierbij dient wel vermeld te worden dat voor maar 145 waterlichamen voldoende info beschikbaar was om deze methodiek toe te passen.

Tabel 4: Motivering technische onhaalbaarheid op parameterniveau

Parameter	CZV	BZV	Nt	Pt	ZS	One-out-all-out
aantal WL	15	1	50	61	0	63

Termijnverlenging tot 2027 wegens natuurlijke omstandigheden wordt als motivatie gebruikt voor 154 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen en 34 grondwaterlichamen.

Voor oppervlaktewaterlichamen wordt een termijnverlenging omwille van natuurlijke omstandigheden gemotiveerd voor de waterlichamen waar de biologische kwaliteit in 2015 niet beter dan ontoereikend

ingeschat wordt. Natuurlijke herkolonisatie binnen de termijn van één planperiode is immers vrij onwaarschijnlijk, tenzij gebiedsgericht forse inspanningen verwacht worden zoals binnen de speerpuntgebieden.

Bij grondwaterlichamen wordt een termijnverlenging omwille van natuurlijke omstandigheden als argument gebruikt omwille van de (zeer) trage herstelritmes (traagheid grondwaterstromingen en geochemische processen t.o.v. termijn planperiode).

Termijnverlenging tot 2027 wegens disproportionele kosten wordt als motivatie gebruikt voor alle Vlaamse oppervlaktewaterlichamen, uitgezonderd de speerpuntgebieden, en voor de grondwaterlichamen die nog niet in goede toestand zijn.

Uit de resultaten van de disproportionaliteitsanalyse voor de KRLW-acties blijkt dat het gekozen scenario (SPG+AG) betaalbaar is voor de doelgroepen huishoudens, industrie, landbouw en voor de overheid. Uit het soort van acties dat genomen moet worden (structuurherstel, waterbodemsanering,...) vloeit voort dat de meeste uitgaven gerelateerd aan de uitvoering van het actieprogramma overheidsuitgaven zijn. Deze uitgaven zijn niet eenvoudig toe te wijzen aan de doelgroepen overeenkomstig het vervuiler/gebruiker betaalt principe of het lusten-lasten-principe.

De meeste kosten verbonden aan het actieprogramma zijn toegewezen aan de overheid, maar door de scenariokeuze na het openbaar onderzoek en door een verdere reductie van de budgettaire meerkost t.o.v. de oorspronkelijke scenario's zijn ook voor de overheid de meeste betaalbaarheidsproblemen op korte termijn aangepakt. Op langere termijn dringt zich echter een duurzame oplossing voor de financiering van het integraal waterbeleid op. In het maatregelenprogramma werd dan ook bijkomend een actie voorzien om een maatschappelijk debat op te starten over de financiering van het integraal waterbeleid.

Een andere uitzonderingsmogelijkheid is het bepalen van minder strenge doelstellingen. In de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 worden (nog) **geen lagere doelstellingen gemotiveerd**, omdat de bestaande modellen nog niet verfijnd genoeg zijn om minder strenge doelstellingen te onderbouwen.